

DEN EUROPÆISKE UNION OG DENS HANDELSPARTNERE

EU har gennem årene bevæget sig væk fra fremstilling af arbejdskraftintensive produkter af lav værdi for at specialisere sig i mærkevarer af højere værdi. Med dets åbne økonomi er handel af afgørende betydning for EU. For at overvinde handelshindringer og skabe lige konkurrencevilkår for sine virksomheder har Unionen indledt forhandlinger om indgåelse af en række frihandelsaftaler. EU er også en af stifterne af en hovedaktør i Verdenshandelsorganisationen (WTO).

RETSGRUNDLAG

I henhold til artikel 207 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) har Den Europæiske Union enekompetence for så vidt angår den fælles handelspolitik.

EU'S CENTRALE POSITION

EU er verdens største økonomi med over 20 % af verdens bruttonationalprodukt (BNP). EU har i kraft af størrelsen af sit BNP på omkring 15 bio. EUR og åbenheden af sit indre marked, som tegner sig for 2 791 mia. EUR i eksport og 2 578 mia. EUR i import af varer og tjenester, spillet en central rolle i udformningen af det globale handelssystem, først og fremmest ved at støtte WTO. Økonomisk åbenhed har bragt — og vil fortsat bringe — EU betydelige fordele, eftersom over 30 millioner job i EU afhænger af udenrigshandelen, og 90 % af den globale økonomiske vækst i de næste 15 år forventes at blive skabt uden for Europa^[1]. Nye økonomiske aktører og teknologiske gennembrud har i væsentlig grad ændret strukturen og mønstrene i den internationale handel. Navnlige har den udbredte anvendelse af informationsteknologier gjort det muligt at handle med varer og tjenesteydelser, som det ikke tidligere var muligt at handle med. Udenrigshandelen er steget kolossalt i de seneste 20 år og antager nu et hidtil uset omfang. Den globale økonomi er i dag i høj grad integreret, og globale forsyningskæder har i vid udstrækning erstattet den traditionelle handel med færdigvarer.

Virkningerne af den globale finansielle krise har påvirket Unionens økonomiske resultater negativt. Alligevel har EU's økonomi i nogle henseender udvist en betydelig modstandskraft i sammenligning med andre industrilandes økonomier, og EU's andel af det globale BNP er ikke faldet lige så hurtigt som Japans og USA's andele. EU har

[1]»Handel for alle — En mere ansvarlig handels- og investeringspolitik«, Europa-Kommissionen, 2015, s. 8, hentet frem den 26. april 2019, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

også været i stand til at fastholde en forholdsvis stærk position inden for handelen med varer og samtidig styrket sin førende rolle inden for handelen med tjenesteydelser.

EUROPA-KOMMISSIONENS OG EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

International handel var en af de første sektorer, hvor medlemsstaterne blev enige om at samle deres suverænitet under ét. De overdrog følgelig Kommissionen ansvaret for at tage sig af handelsanliggender, herunder forhandlinger om internationale handelsaftaler, på deres vegne. Det er med andre ord EU, der som én fælles enhed forhandler om indgåelse af både bi- og multilaterale handelsaftaler på vegne af alle sine medlemsstater. Som det fremgår af de sager, som EU har fået behandlet inden for rammerne af WTO's tvistbilæggelsessystem, har EU demonstreret en bemærkelsesværdig evne til at forsvare sine egne interesser i internationale handelstvister. EU har også benyttet internationale handelsredskaber til at fremme sine egne værdier og politikker og har forsøgt at udbrede sin egen reguleringspraksis til resten af verden. Faktisk udgør »fremme af europæiske værdier«, heriblandt menneskerettighederne, bæredygtig udvikling, god regeringsførelse og respekt for miljøet, én af de tre søjler i EU's nye handelsstrategi »Handel for alle«.

EU har traditionelt gået ind for et åbent og retfærdigt internationalt handelssystem. Det har arbejdet ihærdigt på at sikre alle landes integration i den internationale økonomi, bl.a. gennem en gradvis afskaffelse af hindringer for international handel.

Lissabontraktaten styrkede også Europa-Parlamentets rolle ved at gøre det til medlovgiver på lige fod med Rådet i spørgsmål vedrørende handel og investeringer. Derudover tillagde traktaten Parlamentet en mere aktiv rolle i forbindelse med forhandlinger om og ratifikation af internationale handelsaftaler, eftersom Parlamentets godkendelse nu er obligatorisk. Visse elementer i handelspolitikken falder dog stadig ind under medlemsstaternes kompetence. Den Europæiske Unions Domstol offentliggjorde den 16. maj 2017 en udtalelse, der skabte klarhed om opdelingen mellem nationale kompetencer og EU-kompetencer.

HANDELSPOLITIK OG HANDELSPOLITISK ORIENTERING

Kommissionens meddelelse fra 2010 om »Handel, vækst og verdensanliggender« gjorde international handel til en af søjlerne i den nye Europa 2020-strategi, der har til formål at gøre EU grønnere og mere konkurrencedygtigt. Tilsvarende styrker strategien »Handel for alle« fra 2015 EU's handelspolitik som den væsentligste bidrager til fremme af vækst, job og investeringer. Den opfordrer endvidere til, at der pustes nyt liv i WTO ved at give det en central rolle i udviklingen og håndhævelsen af regler, ved at anlægge en mere målrettet tilgang i stedet for den aktuelle »pakkeløsnings-tilgang«, ifølge hvilken der skal opnås enighed om alle dagsordenspunkter under ét, og ved at indføre en ordening med to niveauer, som gør det muligt for en undergruppe af WTO-medlemmer at gå videre med et bestemt spørgsmål og samtidig give andre medlemmer mulighed for at tilslutte sig gruppen på et senere tidspunkt.

Efter dødvandet i de multilaterale forhandlinger med WTO om Dohaudviklingsdagsordenen har EU været nødt til at finde alternative metoder til at sikre bedre adgang til tredjelands markeder. I dette øjemed blev der indført en ny

generation af omfattende frihandelsaftaler, som rækker langt videre end til nedsættelse af toldsatser og handel med varer.

Den første af denne type frihandelsaftaler af »den nye generation« blev indgået med Sydkorea og har efter Europa-Parlamentets ratifikation fundet midlertidig anvendelse fra juli 2011, indtil den trådte formelt i kraft i december 2015. Flerpartshandelsaftalen mellem EU og Peru, Colombia og senere Ecuador, som har fundet foreløbig anvendelse siden 2013, associeringsaftalen med landene i Mellemamerika, hvis handelssøjle har fundet foreløbig anvendelse siden 2013, den omfattende økonomi- og handelsaftale mellem EU og Canada (CETA), som har fundet foreløbig anvendelse siden september 2017, frihandelsaftalen mellem EU og Singapore, som blev færdigforhandlet i 2014, og frihandelsaftalen mellem EU og Vietnam, som blev færdigforhandlet i slutningen af 2015, er alle udtryk for den nye politik. Handelsaftalen trådte i kraft den 1. februar 2019.

Mens forhandlingerne med USA om det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab (TTIP) er blevet indstillet, er EU i færd med at forhandle med andre vigtige partnere. Forhandlinger om en handelsaftale med de stiftende medlemmer af Mercosur betragtes som et vigtigt springbræt til at opnå bedre adgang til det sydamerikanske marked. EU har desuden indledt forhandlinger om frihandelsaftaler med Indonesien og Tunesien, Filippinerne, Australien og New Zealand. Forhandlingerne med Malaysia, Thailand og Indien vil blive genoptaget, så snart forholdene hertil er gunstige. EU har desuden indledt forhandlinger om selvstændige bilaterale investeringsaftaler med Kina og Myanmar og vil undersøge, om der kan indledes tilsvarende forhandlinger med Taiwan og Hongkong. Det vil blive overvejet at indlede forhandlinger med Iran, når landet er tiltrådt WTO.

Disse aftaler vil medføre betydelige fordele. De gennemsnitlige toldsatser på EU's eksport vil blive sænket med omkring 50 %. Frihandelsaftaler skønnes at bidrage til EU's økonomiske vækst ved at forøge EU's BNP med yderligere 2 %^[2]. Det kan dog tage adskillige år, inden forhandlingerne om disse aftaler kan afsluttes.

IMPORT OG EKSPORT

Europa er verdens største eksportør af forarbejdede varer og tjenesteydelser og udgør selv det største eksportmarked for omkring 80 lande^[3]. Værdien af EU's varehandel med resten af verden havde i 2018 en værdi af 3 936 mia. EUR^[4].

Den Europæiske Unions vigtigste handelspartnere — Varehandel i 2018 (mio. EUR)

Land	Eksport	Import	I alt	Handelsbalance
USA	406 372	267 270	673 642	+139 102
Kina	209 906	394 698	604 604	-184 791
Schweiz	156 484	108 980	265 464	+47 504

[2] »indblik i EU-politik: Handel«, Europa-Kommissionen, 2016, s. 5, hentet frem den 12. april 2019, <http://bookshop.europa.eu/da/trade-pbNA0216154/>

[3] »EU position in world trade«, Europa-Kommissionen, hentet frem den 12. april 2019, <http://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/>

[4] Pressemeldelse 49/2019 fra Eurostat <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9677750/6-18032019-AP-EN.pdf/6fce968a-cc9f-494d-a19c-e04576e42fa9>

Verden	1 955 746	1 980 361	3 936 107	-24 615
---------------	-----------	-----------	-----------	---------

Kilde: Europa-Kommissionen, 2019.

Både importen og eksporten steg i forhold til 2017. Stigningen var større for importen (123 mia. EUR) end for eksporten (76 mia. EUR).

EU-28's handelsoverskud for varer svingede fra 11 mia. EUR i 2014 til 60 mia. EUR i 2015 og 20,5 mia. EUR i 2017^[5]. I 2018 noteredes et underskud på 24,6 mia. EUR. Maskiner og transportudstyr udgjorde de vigtigste kategorier både i eksporten og importen; herefter fulgte kemiske produkter for eksportens og mineralske brændselsstoffer for importens vedkommende.

Den samlede eksport i 2018 steg til 1 956 mia., hvilket var en stigning på 4,1 % sammenlignet med det foregående år, mens importen steg med 6,7 % til 1 980 mia. USA vedblev at være langt den vigtigste modtager af eksportvarer fra EU i 2018, efterfulgt af Kina, Schweiz og Rusland.

Kina var i 2018 den vigtigste leverandør af varer til EU, efterfulgt af USA og Rusland.

Det nylige lille fald i handelsbalancen for varer stod i modsætning til yderligere fremgang i den positive balance i handelen med tjenesteydelser. I 2017 meldte EU om et overskud på 191 mia. EUR på servicetransaktioner med resten af verden, hvilket afspejler en eksport på 912 mia. EUR og en import på i alt 721 mia. EUR. Handelen med tjenesteydelser tegnede sig for 33 % af EU's eksport og 28 % af EU's import af varer og tjenesteydelser i 2017^[6]. USA, landene i Den Europæiske Frihandels sammenslutning (EFTA) og Asien var blandt EU's vigtigste partnere med hensyn til handelen med tjenesteydelser. Ifølge de seneste tilgængelige data har EU's handel med tjenesteydelser primært været fokuseret på tre kategorier: anden forretningservice, transport og rejser^[7].

EU'S DIREKTE UDENLANDSKE INVESTERINGER

EU er verdens største investor og et vigtigt mål for andre landes direkte udenlandske investeringer. Med Lissabontraktatens ikrafttræden i 2009 blev EU's enekompetence over anliggender vedrørende international handel udvidet til også at omfatte direkte udenlandske investeringer. For at klarlægge den nøjagtige rækkevidde af dens beføjelser for så vidt angår investeringer anmodede Kommissionen EU-Domstolen om en udtalelse om frihandelsaftalen mellem EU og Singapore. Domstolens udtalelse fra 2017 bekræftede, at de fleste aspekter af direkte udenlandske investeringer med visse undtagelser — navnlig tvistbilæggelse — falder ind under EU's kompetence.

Andel af verdens direkte udenlandske investeringer i 2016 (%)

Land	indgående beholdning	udgående beholdning
------	----------------------	---------------------

[5]»DG Trade Statistical Guide June 2018«, Europa-Kommissionen, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf

[6]Beregninger foretaget af Europa-Parlamentets GD EXPO på grundlag af Kommissionens tal.

[7]»International trade in services«, Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_services#Main_services_traded, hentet frem den 12. april 2019. I den statistiske kategori »anden forretningservice« indgår: forskning og udvikling, faglig og ledelsesmæssig rådgivning og tekniske, handelsrelaterede og andre tjenesteydelser.

EU	38.4 %	52.0 %
USA	35.3 %	39.5 %
Kina	7.5 %	7.9 %
Canada	5.3 %	7.5 %
Japan	1.0 %	8.7 %

Kilde: Beregninger foretaget af Europa-Parlamentets GD EXPO baseret på Kommissionens tal.

Mario Damen / Jakub Przetacznik
04/2019

